

fastsat. Det følger af § 25, stk. 2, at en overskridelse af fristen uden rimelig grund medfører, at voldgiftsretten fortsætter behandlingen af sagen uden at afvente svarskriftet, men at undladelse af at indgive svarskrift ikke i sig selv anses som en anerkendelse af klagerens krav.

Det ligger i begreberne klageskrift og svarskrift, at disse skal være skriftlige. Har parterne ikke aftalt andet, kan skriftlighedskravet opfyldes ved digital kommunikation, hvis voldgiftsretten finder, at der er tilstrækkelig sikkerhed for, at klageskriftet henholdsvis svarskriftet hidrører fra parten.

Efter *stk. 3* kan parterne som udgangspunkt senere – dvs. efter indlevering af henholdsvis klageskrift og svarskrift – udvide deres påstande, fremsætte nye anbringender og angive nye beviser. Voldgiftsretten kan dog afskære nyt processtof under henvisning til den forsinkelse, en udvidelse af processtoffet kan medføre.

Det vil i den forbindelse have stor betydning, hvor langt fremskreden voldgiftssagen er, på det tidspunkt, hvor spørgsmålet om at udvide processtoffet opstår. Endvidere vil udvidelsens karakter have betydning.

Hvis der er tale om en udvidelse af påstande eller fremsættelse af nye anbringender, som ikke giver anledning til ny bevisførelse, og som modparten har tilstrækkelig mulighed for at forholde sig til, eventuelt med en kortere udsættelse, taler det for ikke at afskære udvidelsen af processtoffet. Hvis anmodningen om udvidelse først fremsættes under den afsluttende mundtlige forhandling for voldgiftsretten, og modparten ikke har tilstrækkelig mulighed for at forholde sig til det nye processtof uden en udsættelse, taler det imidlertid for at afskære udvidelsen af processtoffet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 24

Bestemmelsen angår mundtlig og skriftlig behandling. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 24, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsens stk. 1 fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale. Muligheden for at fravige bestemmelsen ved aftale omfatter i princippet også stk. 2, der angår varsling af parterne om mundtlig forhandling og besigtigelse, og stk. 3, der handler om parternes modtagelse af dokumenter. Det følger imidlertid af den ufravigelige regel i § 18, at parterne skal have fuld lejlighed til at fremføre deres sag, og reelt er retsstillingen derfor, at nok kan stk. 2 og 3 fraviges ved aftale på det mere tekniske

plan, men de indholdsmæssige krav om varsling af parterne om mundtlig forhandling og besigtigelse og om meddelelse af dokumenter til parterne, som fremgår af stk. 2 og 3, skal under alle omstændigheder være opfyldt.

Efter *stk. 1, 1. pkt.*, afgør voldgiftsretten, om der skal holdes mundtlig forhandling, eller om sagen skal afgøres på grundlag af skriftlig behandling. Efter 2. pkt. kan en part dog forlange, at der på et passende tidspunkt under sagen afholdes mundtlig forhandling. Voldgiftsretten afgør i givet fald, hvornår det er passende at afholde mundtlig forhandling.

Stk. 1 kan fraviges ved aftale. Det står således parterne frit for at aftale, at der altid skal holdes mundtlig forhandling. Det står omvendt også parterne frit for at aftale, at der ikke skal afholdes mundtlig forhandling.

Har parterne ikke aftalt andet, har kun personer, der har med sagen at gøre, adgang til at overvære en mundtlig forhandling for voldgiftsretten.

Stk. 2 fastslår, at parterne skal have et rimeligt forudgående varsel om mundtlig forhandling og om voldgiftsrettens besigtigelse af beviser. Som nævnt kan stk. 2 fraviges ved aftale på det mere tekniske plan, men det følger af den ufravigelige regel i § 18, at parterne skal have adgang til alle mundtlige forhandlinger for voldgiftsretten, og i konsekvens heraf må det også kræves, at parterne er underrettet om tid og sted for mundtlige forhandlinger.

Stk. 3, 1. pkt., fastslår, at alle indlæg, dokumenter og andre oplysninger, som en part indgiver til voldgiftsretten, skal meddeles den anden part. 2. pkt. fastslår tilsvarende, at sagkyndige erklæringer og bevisdokumenter, som kan indgå i grundlaget for voldgiftsrettens afgørelse, skal meddeles parterne. 2. pkt. tager sigte på materiale, som voldgiftsretten modtager direkte fra tredjemand. Som nævnt kan stk. 3 fraviges ved aftale på det mere tekniske plan, men det følger af den ufravigelige regel i § 18, at parterne skal have adgang til alt materiale, som kan indgå i grundlaget for voldgiftsrettens afgørelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 25

Bestemmelsen angår manglende indlevering af klageskrift eller svarskrift og en part udeblivelse fra en mundtlig forhandling eller undladelse af at fremlægge bevisdokumenter. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 25, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsens stk. 1 fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.